

ARTEFACT
advies en onderzoek in erfgoed ●

ARTEFACT RAPPORT 483

Poortvliet, Paasdijkweg-Lageweg Gemeente Tholen

Inventariserend Veldonderzoek door middel van
Proefsleuven – variant Archeologische Begeleiding

S. Depuydt

Colofon		
Titel	Poortvliet, Paasdijkweg-Lageweg. Gemeente Tholen. Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven – variant Archeologische Begeleiding	
Auteur(s)	drs. S. Depuydt	
Status rapport	Concept	
Datum	29 augustus 2019	
Projectcode	2018ART12	
Projectleider	drs. S. Depuydt	
Projectmedewerker(s)	-	
Opdrachtgever	Wonen bij de Molen Ontwikkeling VOF	
ISBN	2213-7424	
Autorisatie	Naam	E. Coppens (Senior KNA Archeoloog)
	Datum	29 augustus 2019
	Paraaf	
Artefact! Advies en Onderzoek in Erfgoed! Riemensstraat 9 4543 BW Zaamslag T 0115 851614 E info@artefact-info.nl W www.artefact-info.nl		
© Artefact! Advies en Onderzoek in Erfgoed, 2019 Artefact! Advies en Onderzoek in Erfgoed aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van het hierin verwoorde advies.		

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting.....	7
Administratieve Gegevens	9
1 Inleiding.....	11
2 Archeologische verwachting.....	15
2.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context	15
2.2 Aard, ouderdom en diepteligging van de vindplaats(en).....	17
3 Resultaten Archeologische Begeleiding.....	19
3.1 Onderzoeksmethode en -strategie.....	19
3.2 Geologie en Bodem	20
3.3 Sporen en structuren	21
3.4 Vondstmateriaal.....	23
3.4.1 Inleiding	23
3.4.2 Aardewerk.....	23
3.4.3 Dierlijk botmateriaal.....	23
4 Beantwoording onderzoeksvragen	25
5 Waardering	29
6 Conclusie en advies.....	31
6.1 Conclusie	31
6.2 Advies	31
Bronnen	33
Verklarende Woordenlijst.....	35
Tijdstabel Holoceen.....	38
 Bijlage 1 Velddata	
Bijlage 2 Vlaktekeningen	
Bijlage 3 Profieltekeningen	
Bijlage 4 Tabellen deelspecialistisch onderzoek	

Samenvatting

In opdracht van Wonen bij de Molen Ontwikkeling VOF heeft Artefact! Advies en Onderzoek in Erfgoed in de periode april-mei 2018 een Inventariserend veldonderzoek door middel van Proefsleuven-variant Archeologische Begeleiding uitgevoerd binnen het plangebied Paasdijkweg-Lageweg te Poortvliet (gemeente Tholen). Wonen bij de Molen VOF heeft het voornemen om op de hoek van de Paasdijkweg en de Lageweg te Poortvliet nieuwbouwwoningen te realiseren. Hiertoe zijn de bestaande opstallen en de verharding onder archeologische begeleiding gesloopt en verwijderd.

Ten behoeve van de bestemmingsplanprocedure werd eerder archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit vooronderzoek dienden alle civiele graafwerkzaamheden die dieper reikten dan 0,40 meter beneden maaiveld onder Archeologische Begeleiding te worden uitgevoerd, met name de ondergrondse sloop van de (fundering van de) opstallen en het verwijderen van de erfverharding.

Voor het plangebied gold, op basis van het vooronderzoek, een lage verwachting op het aantreffen van vindplaatsen vanaf het Neolithicum tot de Bronstijd. Voor de IJzertijd en Romeinse Tijd gold een hoge verwachting gezien de veentop was veraard. Voor de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gold een middelhoge verwachting op het aantreffen van vindplaatsen. In de top van het Laagpakket van Walcheren werd immers een vegetatiehorizont vastgesteld. Aan de noordzijde van het plangebied konden tevens resten van een afwateringskanaal van de Korenmolen worden aangetroffen. Het uiterst zuidoostelijke deel van het plangebied was gelegen op een kruising van twee doorgaande wegen, waarlangs gebouwen konden hebben gestaan. Aan deze zijden konden resten van deze wegen en bebouwing worden aangetroffen.

De archeologische begeleiding zou initieel in twee fasen worden uitgevoerd. In tussentijd zijn de plannen gewijzigd en is fase 2 komen te vervallen aangezien de grond die onder fase 2 zou worden begeleid, verkocht werd aan een nieuwe eigenaar. In het onderstaande onderzoeksrapport worden dus enkel de onderzoeksresultaten van fase 1 besproken.

Uit de archeologische begeleiding blijkt dat binnen het onderzoeksgebied een oude bouwvoor daterend uit de Nieuwe tijd bewaard is gebleven. Deze bouwvoor was ca. 25 cm dik. In het noordelijk deel van de onderzoekslocatie werd deze aangetroffen tussen ca. 0,25 en 0,50 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,15- en 1,40 meter-NAP) en in het zuid(west)elijk deel van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,20 en 0,45 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,25- en 1,50 meter-NAP). Deze oude bouwvoor werd geïnterpreteerd als het restant van oud bouwland, akkerlaag en grasland zoals zichtbaar op de kaart van Hattinga en de kadastrale minuut. In en onder deze oude bouwvoor werden buiten twee drainagegreppels en een dierbegraving van een varken, alle drie daterend uit de Nieuwe tijd, geen andere sporen noch vondsten aangetroffen. De verwachting op resten van bebouwing in de vorm van een herberg en op resten van een oude doorgaande weg werd niet bevestigd.

Het eronderliggende Hollandveen Laagpakket werd in het noord(west)en aangetroffen vanaf ca. 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuid(west)en vanaf ca. 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,85 meter-NAP). Het Hollandveen was bovenaan donkerbruin veraard en onderaan roodbruin amorf, met insluitsels van houtresten. Op de overgang van het Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen Laagpakket bevond zich een dun donkerbruin kleilaagje. Noch in dit kleilaagje, noch in het Hollandveen Laagpakket werden sporen of vondsten aangetroffen daterend uit de

Romeinse tijd of IJzertijd. De hoge verwachting voor resten uit de Romeinse tijd en mogelijk IJzertijd werd hierdoor niet bevestigd.

Op basis van de onderzoeksresultaten blijft de lage verwachting op het aantreffen van vindplaatsen uit het Neolithicum en de Bronstijd, respectievelijk in de top van het Laagpakket van Wormer en de onderzijde van het Hollandveen Laagpakket behouden, aangezien de verwachting door de beperkte verstoringsdiepte, niet kon worden getoetst. De hoge verwachting voor de IJzertijd en Romeinse tijd werd slechts gedeeltelijk bevestigd. Hoewel er geen sporen noch vondsten daterend uit desbetreffende periodes werd aangetroffen, was het Hollandveen Laagpakket wel intact en veraard en afgedekt door een dun kleilaagje. De hoge verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd blijft voor het niet begeleide deel van het plangebied dus wel behouden. De middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd wordt naar beneden bijgesteld gezien de verwachting op resten van bebouwing in de vorm van een herberg en op resten van een oude doorgaande weg niet werd bevestigd en over de hele onderzoekslocatie een oude bouwvoor werd aangetroffen die geïnterpreteerd werd als het restant van een oud bouwland/grasland.

Indien in de toekomst graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden die in het noord(oost)en van het plangebied dieper reiken dan ca. 0,75 meter beneden het toenmalige maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuid(oost)en dieper dan ca. 0,80 meter beneden het toenmalige maaiveld (ca. 1,85 meter-NAP), dan wordt archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen aangezien in de top van het Hollandveen Laagpakket nog sporen uit de IJzertijd en Romeinse tijd kunnen worden aangetroffen. De kans op het aantreffen van sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd wordt klein geacht.

Aangezien het terrein na de archeologische begeleiding werd opgehoogd en de toekomstige graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwbouw niet dieper zullen reiken dan ca. 0,40 meter beneden het toenmalige maaiveld, en zodoende de eventueel nog aanwezige archeologische niveaus in situ worden bewaard, wordt **archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht**.

Het is echter niet uit te sluiten dat ondanks dat er geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen, toch nog relevante archeologische vindplaatsen in de bodem verborgen zijn en dat deze in de uitvoeringsfase van de toekomstige graafwerkzaamheden aan het licht komen. Voor dergelijke vondsten bestaat een wettelijke meldingsplicht op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet (2016). Om er voor te zorgen dat aan deze wettelijke plicht wordt voldaan bij het eventueel aantreffen van sporen en/of vondsten tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, wordt verzocht om navolgende tekst in het uitvoeringsbestek op te nemen:

Ondanks er bij het inventariserend veldonderzoek geen behoudenswaardige archeologische waarden werden aangetroffen, is niettemin de kans aanwezig dat archeologische sporen en vondsten in de bodem aanwezig zijn en dat deze in de uitvoeringsfase van de graaf- en inrichtingswerkzaamheden aan het licht komen. Voor dergelijke vondsten bestaat een wettelijke meldingsplicht ex. artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit 2016. Bij graafwerkzaamheden dient men dan ook attent te zijn op eventuele vondsten. Opdrachtgever verplicht de aannemers om attent te zijn op eventuele vondsten en/of sporen tijdens de werkzaamheden en verplicht hen archeologische vondsten onverwijld te melden bij de bevoegde overheid.

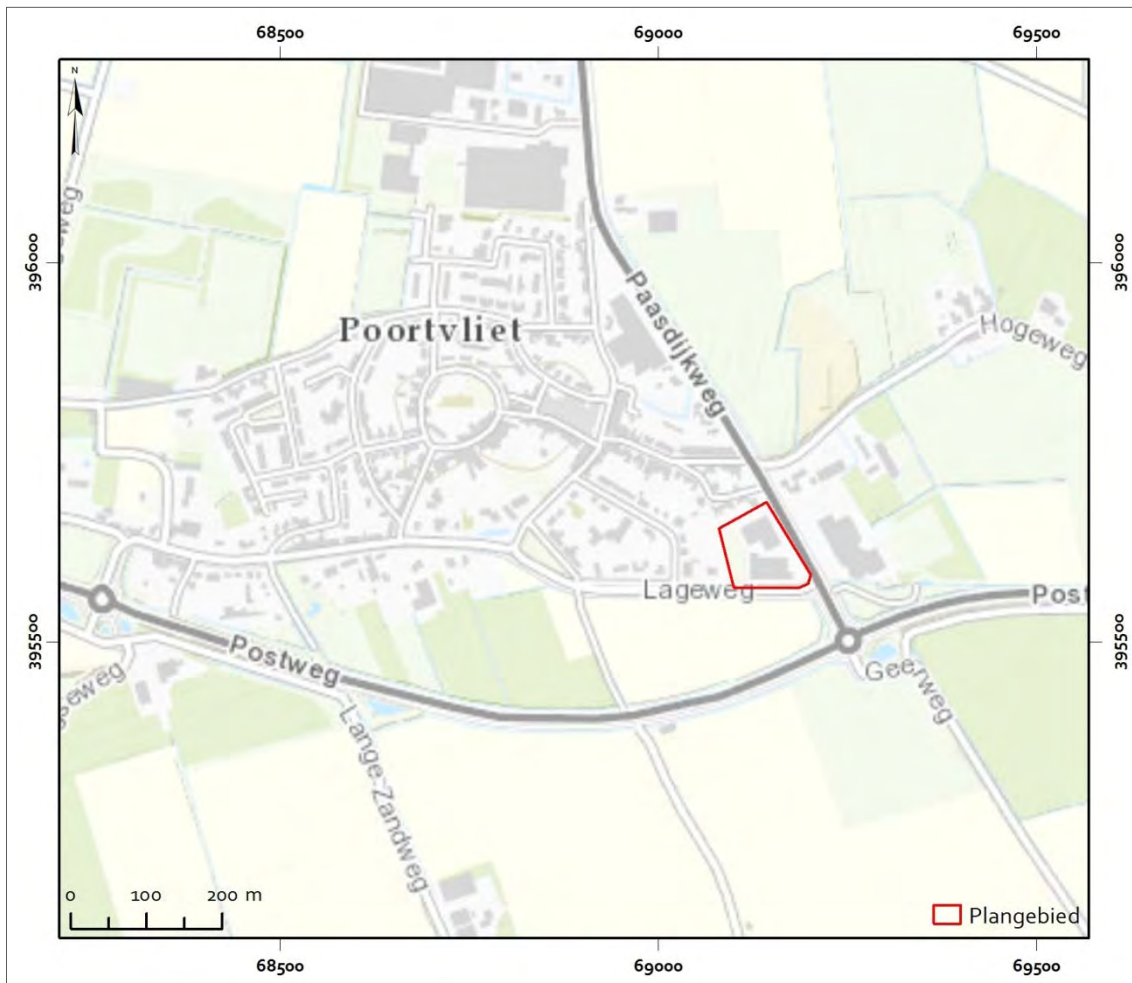
Voorliggend conceptrapport moet ter beoordeling en goedkeuring worden voorgelegd aan de bevoegde overheid.

Administratieve Gegevens

Onderzoeksvorm	Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven - variant Archeologische Begeleiding			
Projectnaam	Poortvliet Paasdijkweg - Lageweg			
Locatie				
Provincie	Zeeland			
Gemeente	Tholen			
Plaats	Poortvliet			
Adres / Locatie	Paasdijkweg - Lageweg			
Kadastrale Perceelsnummers	Gemeente Tholen, sectie N, percelen 776, 1179, 1180, 1181 en 1182.			
RD-coördinaten X/Y initieel plangebied	N	69.133 / 395.676	ZO	69.191 / 395.574
	ZW	69.095 / 395.575	NW	69.095 / 395.654
RD-coördinaten X/Y onderzoeksgebied fase 1	NW	69.119/ 395.619	NO	69.171/ 395.613
	ZW	69.119/ 395.577	ZO	69.177/ 395.579
Centrumcoördinaten	69.158 / 395.594			
Kaartblad	49A			
Oppervlakte plangebied	Circa 7800 m²			
Oppervlakte onderzoeksgebied fase 1	Circa 3337 m²			
Planologische aanleiding	Omgevingsvergunning			
Gemeentelijk beleidskader				
Bestemmingsplan	Paasdijkweg, Poortvliet (2017), dubbelbestemming Waarde Archeologie 2 (250 m2 en 0,40 m –mv)			
Bekende waarden binnen onderzoeksgebied				
AMK status	Geen			
Archis vondstlocaties	Geen			
Zeeuws Archeologisch Archief	Geen			
Opdrachtgever				
Naam	Wonen bij de Molen Ontwikkeling VOF Nijverheidsweg 1, 4695 RC Sint-Maartensdijk			
Contactpersoon namens de opdrachtgever	Timek Planontwikkeling Dhr. V. van der Male			
Adres	Stevinweg 1, 4691 SM Tholen			
Contactgegevens	T	0166 606 810	M	06 58 021 860

1 Inleiding

Wonen bij de Molen VOF was voornemens om op de hoek van de Paasdijkweg en de Lageweg te Poortvliet nieuwbouwwoningen te realiseren (afbeelding 1). Hiertoe zijn de bestaande opstallen en verharding onder archeologische begeleiding gesloopt en verwijderd. Het toenmalige plangebied¹ stond kadastraal bekend onder Gemeente Poortvliet, Sectie N, perceelnummers 776, 1179, 1180, 1181 en 1182 en besloeg een oppervlakte van circa 7.800 vierkante meter (afbeelding 2).

Afbeelding 1 Ligging van het plangebied geprojecteerd op een uitsnede van de Topografische Kaart van Nederland. Bron: Esri Nederland, Beeldmateriaal.nl.

Ten behoeve van het projectplan werd bestemmingsplan Paasdijkweg Poortvliet (2017) opgesteld. Hiertoe werd eerder archeologisch vooronderzoek uitgevoerd². Potentieel aanwezige archeologische waarden werden planologisch beschermd door een dubbelbestemming waarde archeologie 2³. Omdat de opgenomen vrijstellingsgrenzen werden overschreden, dienden de ondergrondse sloop

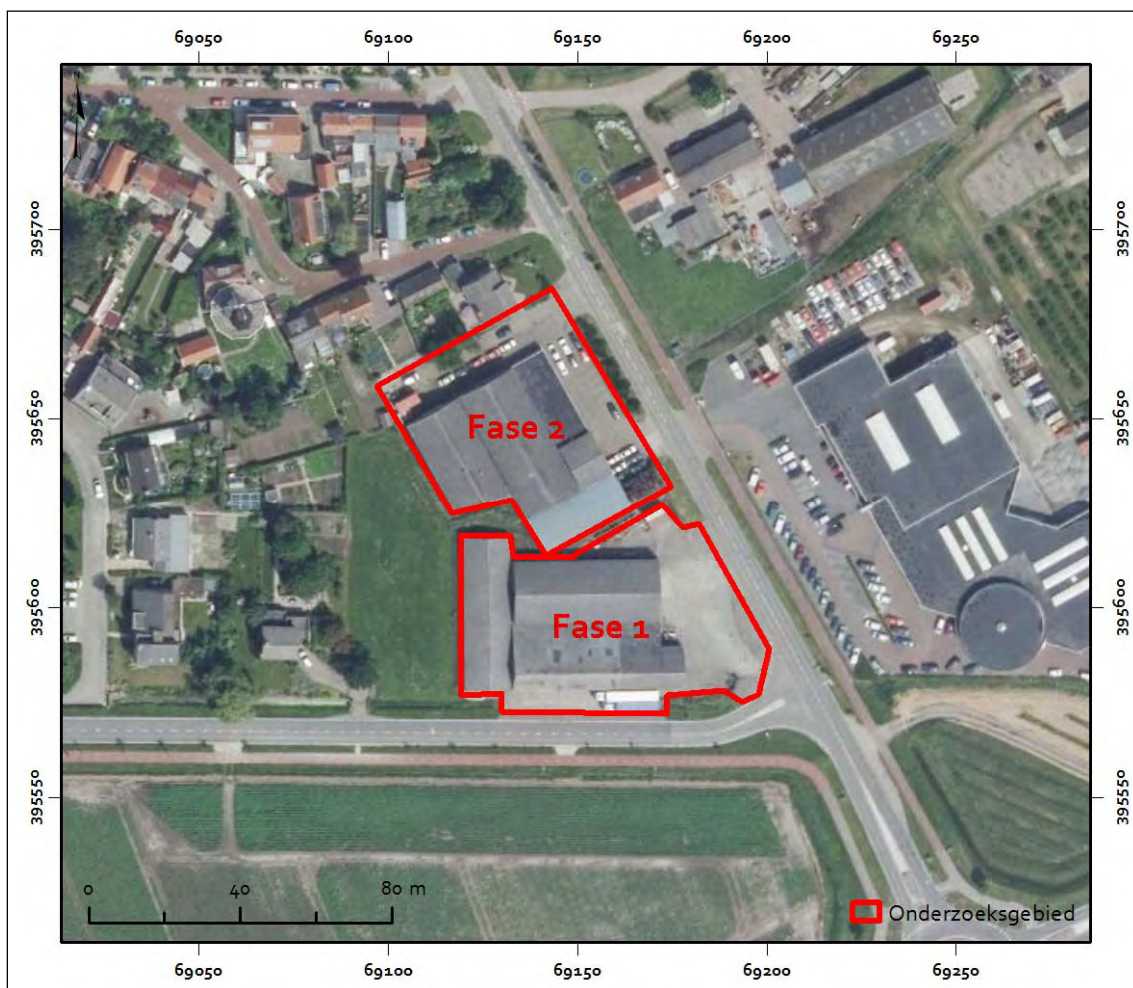
¹ De archeologische begeleiding zou initieel in twee fasen worden uitgevoerd. Fase 2 is evenwel komen te vervallen. In het onderstaande onderzoeksrapport worden dus enkel de onderzoeksresultaten van fase 1 besproken.

² Kalisvaart 2016.

³ Binnen het gebied met dubbelbestemming waarde archeologie 2 geldt een verbod op het uitvoeren van (graaf)werkzaamheden die groter zijn dan 250 vierkante meter én dieper reiken dan 0,40 meter beneden maaiveld.

van de (fundering van de) opstallen en (mogelijk) het verwijderen van de erfverharding archeologisch te worden begeleid. Omdat de Archeologische Begeleiding plaatsvond vóór het selectiebesluit, is deze onder protocol Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVOp) uitgevoerd.

De archeologische begeleiding zou initieel in twee fasen worden uitgevoerd. In eerste instantie zou de opstal, gelegen aan de zuidzijde van het plangebied, worden gesloopt (fase 1). In 2019 zou de bebouwing en erfverharding aan de noordzijde van het plangebied worden gesloopt (fase 2). Medio 2019 zijn de plannen evenwel gewijzigd en is de archeologische begeleiding van fase 2 afgezegd aangezien de grond die onder fase 2 zou worden begeleid, verkocht werd aan een nieuwe eigenaar. In het onderstaande onderzoeksrapport worden dus enkel de onderzoeksresultaten van fase 1 besproken.

Afbeelding 2 Locatie en fasering van de twee toenmalige onderzoeksgebieden⁴ binnen het plangebied, geprojecteerd op een uitsnede van de luchtfoto uit 2016. Bron: Esri Nederland, Beeldmateriaal.nl

Het doel van dit Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven – variant Archeologische Begeleiding was nagaan of er daadwerkelijk behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig waren. Concreter betrof dit het opsporen, documenteren, begrenzen en waarderen van de aanwezige archeologische vindplaatsen. De resultaten van het IVO-P maken het mogelijk een gefundeerde beleidsbeslissing (selectiebesluit) mogelijk te maken. Dit selectiebesluit

⁴ De archeologische begeleiding van fase 2 is komen te vervallen gezien de grond, die onder fase 2 diende te worden begeleid, verkocht werd aan een nieuwe eigenaar.

kan inhouden: vrijgeven, fysiek behoud (behoud in situ door planaanpassing/inpassen in bestemmingsplan) of aanvullend archeologisch onderzoek (opgraving) indien de resten niet in situ kunnen worden behouden.

Vervolgens is het terrein opgehoogd. Ten behoeve van de toekomstige nieuwbouw werden geen graafwerkzaamheden voorzien die dieper reiken dan 0,40 meter beneden het toenmalige maaiveld.

Hieronder worden de resultaten van de archeologische begeleiding gepresenteerd. Dit rapport heeft tot doel om de bevoegde overheid toe te laten een selectiebesluit te nemen zodat de geplande civiele werkzaamheden doorgang kunnen vinden.

2 Archeologische verwachting⁵

2.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context

Voor een meer uitgebreide uiteenzetting en kaartprojecties wordt verwezen naar het archeologisch bureauonderzoek. Onderstaande samenvatting is overgenomen uit het vooronderzoek.⁶

Omstreeks het begin van de jaartelling was het kustgebied in Zeeland op veel plaatsen bewoond. In het binnenland, zoals op Tholen, zijn enkele Romeinse en inheemse vindplaatsen bekend. Deze vindplaatsen liggen op het veen.⁷ De bewoning op het veenland werd door de toenemende overstromingen vanaf de 3de eeuw na Chr. geleidelijkaan niet meer mogelijk. Pas vanaf circa 900 na Chr. vestigde de mens zich weer op de hogere kreekkruggen. De mens maakte dankbaar gebruik van de gunstige bodemgesteldheid van deze kreeklichamen en realiseerde op grote schaal akkers. De poelgronden ter plekke van de getijafzettingen werden gebruikt als grasland. Op de hoogste plaatsen werd vaak een “stelle” opgeworpen, die bij hoog tij diende als vluchtplaats.

Poortvliet wordt in archiefstukken voor het eerst genoemd in 1200.⁸ In 1203 is sprake van Lambertus, Castellanus (kasteelheer) de Portvliete. Dit voormalige slot lag westelijk van de kerk bij de in 1853/1854 afgegraven vliedberg ter hoogte van de huidige Prins Bernhardstraat. Het eerste deel van de plaatsnaam, poort of port, kan duiden op een ommuurde plaats, doch wordt ook wel in verband gebracht met (vlucht)haven. In het middeleeuwse Latijnse woord *Portus* kreeg het ook de betekenis van stad. Er zijn echter geen stadsrechten van Poortvliet bekend. Het tweede woord vliet duidt op stromend water. Hoewel het dorp nu ver van het water ligt, is het dorp ontstaan op de locatie waar voorafgaand aan de bedijking een kreek heeft gelegen, die haar herkomst te danken heeft aan een doorbraakgeul die ontstaan is bij de Pluimpot nabij Westkerke. Het dorp Poortvliet zelf is pas ontstaan na de afdamming van de geul hetgeen in de 11de of 12de eeuw zal hebben plaatsgevonden.⁹ Gezien het ontstaan van de plaats aan een inbraakgeul van de Pluimpot kan de naam van de plaats worden verklaard als haven aan een vliet.

Poortvliet was grafelijk gebied. In 1462 beloofde Philips van Bourgondië als graaf van Holland en Zeeland dit gebied nimmer van de grafelijkheid te vervreemden.¹⁰ Aan het begin van de 18de eeuw (1706) gebeurde dit alsnog. Na de Franse tijd kwam er een gemeentelijk bestuur zoals we die heden ten dagen nog steeds kennen.

Het belangrijkste monument binnen Poortvliet is de Hervormde kerk die voor de Reformatie op het eiland Tholen (1578) aan Sint-Pancratius was gewijd. De toren werd rond 1350 gebouwd, het schip ongeveer 100 jaar later. Na brand in 1584 of 1585 vond herbouw plaats. Een ander belangrijk gebouw binnen Poortvliet is de stenen stellingmolen de Korenaar, die in 1710 is gebouwd. Het was de eerste

⁵ De paragrafen uit dit hoofdstuk werden integraal overgenomen uit het Programma van Eisen van dit onderzoek (Coppens 2018).

⁶ Overgenomen uit Kalisvaart 2016, 21-26.

⁷ Bazen 1987.

⁸ Van Berkel en Samplonius 2006.

⁹ Gemeentearchief Tholen 2016.

¹⁰ Gemeentearchief Tholen 2016.

stenen windmolen op het eiland en ligt net ten noordwesten van het plangebied. Molen de Graanhalm werd in 1851 gebouwd. Deze brandde af in 1957 nadat tijdens storm de vang onklaar was geraakt. Van deze molen resteert nog alleen een deel van de romp.

Poortvliet is evenals de rest van het eiland Tholen in 1944 op last van de Duitse bezetter onder water gezet. De bevolking werd geëvacueerd. Het dorp werd in 1945 getroffen door een voor Antwerpen bestemde V-1 die vier slachtoffers maakte en enorme schade aanrichtte. Na de Watersnoodramp van 1953, waarbij een groot deel van de gemeente onder water kwam te staan, vond de herverkaveling plaats. De gemiddelde kavelgrootte ging van 1,2 ha naar ca. 5,1 ha en veel grasland werd omgezet in bouwland. Door de herverkaveling is ook het dorp sterk veranderd door verplaatsing van bedrijven naar de omgeving.¹¹

De Polder van Poortvliet waarin het plangebied zich bevindt, bestond reeds rond het jaar 1000. Het betreft één van de grotere polders binnen het huidige Zeeland en is evenals de overige vier eilanden op Tholen (Schakerloo, Scherpenisse, Sint Maartensdijk en Stavenisse) reeds voorafgaand aan 1200 bedijkt.¹² Door verdere bedijkingen van aanwassen en inpolderingen ten behoeve van de bescherming van de oude woonkernen groeide Tholen vanaf de 13de tot de 16de eeuw aaneen.

Op een historische kaart uit 1730 blijkt dat het plangebied onderdeel uitmaakt van de "Pier Boldershoek".¹³ Het betreft een kruising van doorgaande wegen, die momenteel nog grotendeels aanwezig zijn; de in zuidelijke richting lopende Geerweg, de Lageweg die feitelijk een oost-west verbinding vormde tussen twee voormalige binnendijkse kreekgeten en een voorloper van de huidige Paasdijkweg in noordwestelijke richting. Deze kruising is op een kaart van Hattinga uit halverwege de 17de eeuw ook zichtbaar. Er was destijds binnen het plangebied geen sprake van bebouwing. Tevens is op deze kaart zichtbaar dat de watervoerende, binnendijkse kreekgeulen niet meer als zodanig staan ingetekend. Blijkbaar zijn deze watergangen dusdanig verland dat deze niet meer ingetekend hoefden te worden. Opvallend om te vermelden is dat op deze kaart door Hattinga een korenmolen is aangegeven met de naam "de Korenaar" net ten noordwesten van het plangebied.¹⁴

Op de eerste kadastrale kaart uit de periode 1811-1832 is zichtbaar dat het plangebied nog steeds onbebouwd is. De kruising van wegen blijkt een gezaagde kruising te zijn geflankeerd door veelal vierkante percelen. Deze percelen worden op de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel (OAT) vermeld als gebieden die in gebruik waren als bouwland (nrs. 161, 138, 137, 136, 162, 165, 166, 165 en 122).¹⁵

Tot halverwege de 19de eeuw is er binnen het plangebied zelf weinig tot niets veranderd. Wel staat er een duiker aangegeven middels een rood kruis. Dit is een duiker die is aangelegd om water aan- of af te voeren in de richting van de korenmolen. Ten noorden van het plangebied is boerderij "Schoonzigt" gebouwd. Een halve eeuw verder is aan deze situatie niks veranderd. Wel is het perceel waarop boerderij Schoonzigt ligt veranderd van een rechthoekig in een paraboolvormig perceel. Deze verandering is mogelijk het gevolg van een dijkdoorbraak geweest, waarbij een kolkgat en een randwal zijn ontstaan. Op de luchtfoto uit 1945 is de boerderij te zien met aan de zuidzijde van het perceel een grote waterpartij. Dit lijkt een dijkdoorbraak te impliceren.

¹¹ Gemeentearchief Tholen 2016.

¹² Bazen 1987.

¹³ Gemeentearchief Tholen 2016.

¹⁴ CHS Zeeland 2016.

¹⁵ CHS Zeeland 2016.

In de jaren dertig van de vorige eeuw is aan de situatie van halverwege de 19de eeuw niets veranderd.¹⁶ Op een luchtfoto uit 1945 is zichtbaar dat in de noordwestelijke oksel van de kruising tussen de Lageweg en de Paasdijkweg twee panden zijn gerealiseerd.¹⁷

In 1950 zijn deze panden verbouwd of afgebroken tot het pand dat momenteel als aardappelloods in gebruik is (1806 m²).¹⁸ Het perceel ten oosten van de voorloper van de Paasdijkweg werd rond 1960 in gebruik genomen als boomgaard.¹⁹ Op de BAG viewer staat verder aangegeven dat het noordwestelijk gelegen pand binnen het plangebied (1563 m²) in 1962 is gebouwd en een winkelfunctie had.²⁰ Het oostelijk gelegen pand dat in 2003 is gebouwd heeft volgens de BAG viewer een woonfunctie.

In 1998 is tevens de gehele infrastructuur veranderd. Hierbij lijkt groot grondverzet te hebben plaatsgevonden. Het kruispunt tussen de Lageweg en de voorloper van de Paasdijkweg werd verwijderd en vervangen door een rondweg met rotonde ten zuiden van het oorspronkelijke kruispunt. In 2003 werd het huidige garagebedrijf gerealiseerd.²¹

2.2 Aard, ouderdom en diepteligging van de vindplaats(en)

Voor de Middeleeuwen en het midden van de Nieuwe Tijd geldt een middelhoge verwachting op het aantreffen van vindplaatsen. In de top van het Laagpakket van Walcheren komt een vegetatiehorizont of oude bouwvoor voor. Vindplaatsen uit deze perioden kunnen direct onder de (begraven) 10 tot 40 cm dikke bouwvoor worden aangetroffen. Historisch kaartmateriaal geven geen bebouwing weer ter hoogte van het plangebied. Er zijn in de boringen ook geen ophoogniveaus of andere antropogene pakketten waargenomen. Voor het uiterst noordelijke deel van het plangebied geldt een middelhoge verwachting voor de Nieuwe Tijd. Hier kunnen resten worden aangetroffen van een afwateringskanaal van de Korenmolen uit de Nieuwe Tijd. Voor het zuidelijke deel nabij de kruising met de Paasdijkweg en de Lageweg geldt een middelhoge verwachting voor de Middeleeuwen en het midden van de Nieuwe Tijd. In dit deel van het plangebied kunnen resten van bebouwing (bv herberg) en/of resten van een oude doorgaande weg worden aangetroffen.

Voor het onderliggende niveau in de veraarde top van het Hollandveen geldt een hoge archeologische verwachting voor de IJzertijd en Romeinse tijd. De top van het veen ligt op ca. 0,5 à 1,05 meter beneden maaiveld (1,40 à 1,77 meter-NAP). In het Hollandveen bestaat een grote kans op het voorkomen van resten uit de Romeinse tijd en mogelijk IJzertijd (nederzetting). Voor de Bronstijd geldt een lage verwachting. De verwachting op het aantreffen van vindplaatsen vanaf het Neolithicum in de top van het Laagpakket van Wormer is laag. De top van het Laagpakket van Wormer is aangetroffen tussen ca. 1,70 en 2,35 meter beneden maaiveld (2,42 en 3,01 meter-NAP).

¹⁶ Historische kaart uit 1934; Topotijdreis 2016.

¹⁷ Gemeentearchief Tholen 2016.

¹⁸ BAG-viewer 2016.

¹⁹ Historische kaart 1960; Topotijdreis 2016.

²⁰ Basisregistratie Adressen en Gebouwen 2016.

²¹ Gebaseerd op historische kaarten; Topotijdreis 2016.

3 Resultaten Archeologische Begeleiding

3.1 Onderzoeksmethode en -strategie

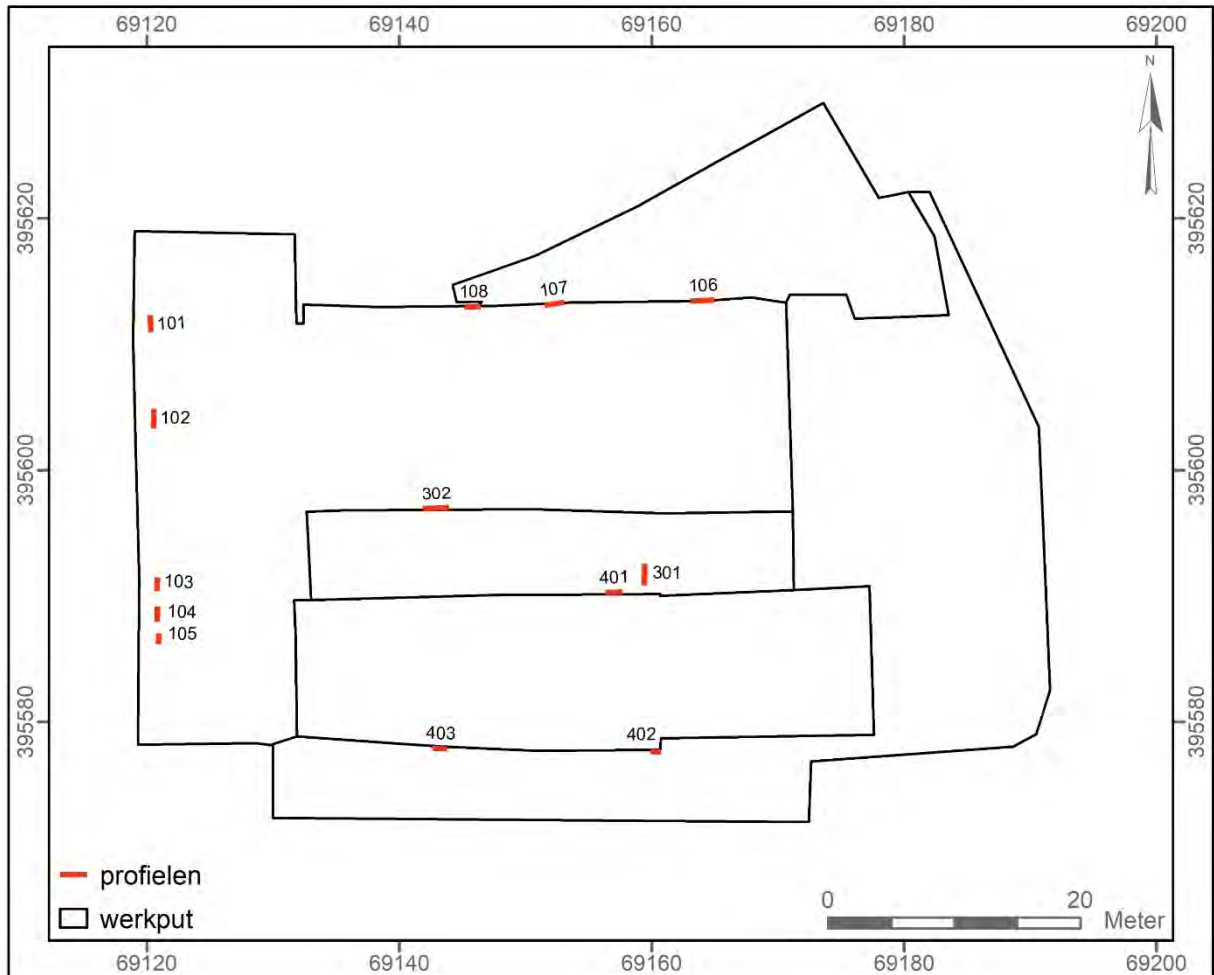
Fase 1 van het Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven, variant Archeologische Begeleiding werd tussen 18 april en 2 mei 2018 uitgevoerd. Dit hield in dat enerzijds de ondergrondse sloop van de bebouwing als anderzijds het verwijderen van de wegverharding werd begeleid. Zodoende werden er vijf werkputten gedocumenteerd. Na verwijdering van de funderingen/de wegverharding (vlak 1), werd aan de onderzijde van de civiele graafwerkzaamheden een leesbaar vlak aangelegd (vlak 2). Voor de vlaktekeningen wordt verwezen naar bijlage 2. De ligging van de werkputten is zichtbaar op afbeelding 3.

Afbeelding 3 Overzichtstekening van de aangelegde werkputten, geprojecteerd op de topografische kaart. Schaal 1:600.

De aangetroffen sporen en vondsten zijn gedocumenteerd conform de betrokken bepalingen in protocol Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven van de KNA 4.0. De gedigitaliseerde veldgegevens bevinden zich in bijlage 1. De sporen (een dierbegraving S10 en twee drainagegreppels S8 en S9) zijn daarbij afgewerkt tot de maximale verstoringsdiepte- en breedte van de civiele graafwerkzaamheden.

Het vlak werd ingemeten door middel van dGPS. Er werden regelmatig vlakfoto's gemaakt. Daarnaast werden over de onderzoekslocatie 13 bodemprofielen gedocumenteerd. Voor de ligging van de bodemprofielen wordt verwezen naar afbeelding 4. De gedigitaliseerde bodemprofielen bevinden zich in bijlage 3. Bij het laagsgewijs ontgraven en het afwerken van sporen werd gebruik gemaakt van een metaaldetector voor het opsporen van metaalvondsten. Vondstmateriaal werd per spoor of per onderscheiden archeologische laag verzameld. Hoogtematen werden genomen van het maaiveld, het aangelegde vlak, de profielen en de aangetroffen sporen.

Afbeelding 4 Ligging van de aangelegde profielen. Schaal 1:600.

3.2 Geologie en Bodem

De maximale ontgravingsdiepte van de archeologische begeleiding bedroeg 1,80 meter beneden maaiveld of 2,42 meter-NAP. In de funderingssleuven werden afzettingen behorende tot het Laagpakket van Walcheren en het onderliggende Hollandveen Laagpakket aangetroffen.

Voor de ligging van de bodemprofielen wordt verwezen naar afbeelding 4. De gedigitaliseerde bodemprofielen bevinden zich in bijlage 3. De bodemopbouw kan als volgt worden beschreven:

- Over de gehele onderzoekslocatie werd de bodem afgedekt door ophoogzand (S999) ten behoeve van betonverharding. Dit ophoogzand werd aangetroffen tussen ca. 0,00 en 0,20 meter beneden

maaiveld (ca. 0,90- tot 1,10 meter-NAP voor het noordelijk deel van de onderzoekslocatie en tussen ca. 1,05- en 1,25 meter-NAP voor het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie).

- In het noorden van de onderzoekslocatie bevond zich onder dit bouwzand nog een zeer dun laagje van de sub-recente bouwvoor (S1) die voor ca. 5 cm was bewaard (tussen ca. 0,20 en 0,25 meter beneden maaiveld; ca. 1,10- tot 1,15 meter-NAP).

- Onder het ophoogzand (en al dan niet sub-recente bouwvoor) bevond zich vervolgens een oude bouwvoor die in het noorden van de onderzoekslocatie bestond uit grijze, matig zandige klei (S6) en in het zuiden eerder uit grijs sterk siltig, zand. Dit kan mogelijk verklaard worden door de aanwezigheid van zandigere overstromingsafzettingen. Deze bouwvoor was ca. 25 cm dik (dus voor het noordelijk deel tussen ca. 0,25 en 0,50 meter beneden maaiveld; tussen ca. 1,15- en 1,40 meter-NAP en voor het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,20 en 0,45 meter beneden maaiveld; tussen ca. 1,25- en 1,50 meter-NAP). Deze oude bouwvoor werd geïnterpreteerd als het restant van oud bouwland, akkerlaag en grasland zoals zichtbaar op de kaart van Hattinga en de kadastrale minuut.

- Onder deze oude bouwvoor bevonden zich in het centrale en westelijke deel van het onderzoeksgebied afzettingen behorende tot het Laagpakket van Walcheren, dewelke duiden op een getijdenlandschap. Bovenaan bestonden deze afzettingen uit grijsblauw, matig zandige klei (S2); onderaan uit grijze klei die veel kripscheuren vertoonde (S3). Deze laag werd in het noordwesten van de onderzoekslocatie aangetroffen tussen ca. 0,50 en 0,70 meter beneden maaiveld (ca. 1,40- en 1,60 meter-NAP) en in het zuidwesten van de onderzoekslocatie tussen 0,45 en 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,50- en 1,80 meter-NAP). In het oosten van de onderzoekslocatie bleef de maximale ontgravingsdiepte beperkt tot het subrecente bouwzand S999.

- In het westen van de onderzoekslocatie, op de overgang van het Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen Laagpakket werd een ca. 5 cm dik, donkerbruin, afdekkend kleilaagje (S4) aangetroffen. Dit kleilaagje werd in het noorden van de onderzoekslocatie aangetroffen tussen ca. 0,70 en 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,60- tot 1,65 meter-NAP) en in het zuiden van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,75 en 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,80- en 1,85 meter-NAP).

- Onder dit kleilaagje werd het Hollandveen Laagpakket (S5) aangetroffen. Het Hollandveen was bovenaan donkerbruin veraard en onderaan roodbruin amorf, met insluitsels van zegge, hout en/of rietresten. Dit laagpakket werd dus in het noorden aangetroffen vanaf ca. 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuiden vanaf 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,85 meter-NAP) tot de maximale ontgravingsdiepte van 2,40 meter-NAP.

Buiten de oude bouwvoor (S6/S7) en het veraarde Hollandveen Laagpakket (S5) met afdekkend kleilaagje (S4) werden op de onderzoekslocatie geen antropogene ophooglagen aangetroffen.

3.3 Sporen en structuren

Over de onderzoekslocatie werden vijf proefsleuven aangelegd (afbeelding 3). In de werkputten 2 en 5 werd één vlak aangelegd; in de werkputten 1, 3 en 4 twee vlakken. Voor de gedigitaliseerde vlaktekeningen wordt verwezen naar bijlage 2.

In werkput 1 werd vlak 1 aangelegd onder de verwijderde betonnen bodemplaten op een diepte van ca. 0,60 meter beneden het maaiveld (ca. 1,30 meter-NAP). In dit vlak werd geel bouwzand

aangetroffen. Vervolgens werd ter plaatse van de funderingen verdiept naar vlak 2, die werd aangelegd op de diepte van de onderkant van de funderingen. In het westen van de werkput werd vlak 2 zodoende aangelegd op ca. 1,50 meter beneden maaiveld (ca. 2,20 meter-NAP) in het Hollandveen Laagpakket en in het noorden van de werkput op ca. 0,90 meter beneden maaiveld (ca. 1,60 meter-NAP) in het Laagpakket van Walcheren. Tijdens het verwijderen van de funderingen, het opschonen van het vlak alsook het documenteren van de profielen werden geen sporen noch vondsten aangetroffen.

Werkput 2 werd aangelegd in het noorden van de onderzoekslocatie ter hoogte van de wegverharding (asfalt). Hier werd slechts één vlak aangelegd onder deze verharding op ca. 0,50 meter beneden maaiveld (ca. 1,20 meter-NAP). Naast geel bouwzand (S999) werd plaatselijk S1 aangetroffen, de oude bouwvoor. Deze bestond uit homogeen, donkergrijs, zwak zandige klei. In dit vlak werden geen sporen noch vondsten aangetroffen.

In werkput 3 werden twee vlakken aangelegd; één onder de betonnen bodemplaten op een diepte van ca. 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,50 meter-NAP) en vlak 2 ter hoogte van de funderingen tussen ca. 1,10 tot 1,70 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,80 en 2,40 meter-NAP). In vlak 1 werd onder de bodemplaten geel bouwzand aangetroffen. In deze bouwput bevonden zich twee bodemplaten boven elkaar waardoor de ondergrond geroerd was tot in het Hollandveen Laagpakket. In vlak 2, aangelegd in het Hollandveen Laagpakket, werden naast drainagegreppels S8 en S9 geen sporen noch vondsten aangetroffen.

Abbeelding 5 Overzichtsfoto van S10, dierbegraving, gezien in het vlak en het profiel, vanuit het zuiden.

In werkput 4 werden twee vlakken aangelegd. Vlak 1 werd aangelegd op ca. 0,60 meter beneden maaiveld (ca. 1,30 meter-NAP), onder de betonnen bodemplaten. In dit vlak werd enkel geel bouwzand S999 aangetroffen. Vervolgens werd ter plaatse van de funderingen verdiept naar een tweede vlak op ca. 0,90 meter beneden maaiveld (ca. 1,60 meter-NAP). In het zuiden van deze

werkput werden in het Laagpakket van Walcheren twee drainagegreppels S8 en S9 en een dierbegraving van een varken S10 aangetroffen (afbeelding 4), alle drie daterend uit de Nieuwe tijd.

Werkput 5 werd aangelegd in het oosten van de onderzoekslocatie ter plaatse van de betonnen bodemplaten. Na het verwijderen van de bodemplaten werd op ca. 0,60 meter beneden maaiveld (ca. 1,30 meter-NAP) enkel geel bouwzand S999 aangetroffen.

3.4 Vondstmateriaal

3.4.1 Inleiding

Tijdens het veldonderzoek zijn in totaal 3 vondstnummers uitgereikt. Een vondstenlijst wordt weergegeven in bijlage 1. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de aard en de hoeveelheid van het verzamelde materiaal.

Categorie	Aantal vondstnummers	Aantal stuks	Gewicht in gram	Deponeren
Keramik	2	3	12	ja
Dierlijk bot	1	20	550	ja

Op het vondstmateriaal is een 'quickscan' of waardering uitgevoerd, waarbij is gekeken naar de kwaliteit en samenstelling. De resultaten van deze quickscan zijn in bijlage 4 opgenomen. Geen enkel materiaal kwam in aanmerking voor verdere analyse.

3.4.2 Aardewerk

Tijdens de archeologische begeleiding werden slechts 3 fragmenten keramik aangetroffen (bijlage 1). Het aardewerk wordt hieronder kort beschreven en tevens in tabelvorm gepresenteerd in bijlage 4.

Het aardewerk is slecht geconserveerd. In de oude bouwvoor S6 werd één fragment aangetroffen (V1). Het betreft een wandfragment roodbakkend aardewerk dat inwendig volledig is geglaazuurd en die niet nader gedateerd kan worden dan Late Middeleeuwen B-Nieuwe tijd C. Uit de sub-recente bouwvoor S1 komen twee sterk verweerde wandfragmenten roodbakkend aardewerk (V2) die ook niet nader gedateerd kunnen worden dan de Late Middeleeuwen B-Nieuwe tijd C. Het betreft allemaal fragmenten zwerfvuil.

3.4.3 Dierlijk botmateriaal

Tijdens de archeologische begeleiding werden de resten van een varken aangetroffen (V3). De quickscan wordt in tabelvorm gepresenteerd in bijlage 4.

Het betreft een lendewervel (vertebrae lumbalis), twee ribben (costae), een rechterkuit- en -scheenbeen (tibia en fibula) en 14 rechtermiddenvoetbeentjes en kootjes (metatarsi en phalange) van een varken. Het varken werd in anatomisch verband aangetroffen. De epifysen zijn net vergroeid. Het betreft dus een jong dier. Het was niet ongebruikelijk door ziekte of ouderdom overleden dieren in het weiland of op het boerenerv te begraven.

4 Beantwoording onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk worden de, in het Programma van Eisen gestelde, onderzoeksvragen opgesomd en beantwoord.

1. *Zijn binnen het onderzoeksgebied archeologische sporen aanwezig? Zo ja, bespreek de horizontale c.q. verticale spreiding van de aanwezige archeologische sporen.*

Over bijna de gehele onderzoekslocatie werd een ca. 25 cm dikke oude bouwvoor S6/S7 aangetroffen. In het zuiden van de onderzoekslocatie, ter hoogte van werkput 4 werd een dierbegraaving aangetroffen S10 van een varken. De begraaving werd onder het bouwzand S999 aangetroffen en doorsneed het Laagpakket van Walcheren en deels het Hollandveen Laagpakket. In het westen van de onderzoekslocatie (werkput 1) werd veraard veen aangetroffen. In het oosten van het onderzoeksgebied bleef de maximale ontgravingsdiepte beperkt tot het sub-recente bouwzand S999 en kunnen dus geen uitspraken worden gedaan over de al dan niet aanwezigheid van veraard veen.

2. *Wat is de aard van de aangetroffen sporen / structuren? Bespreek de datering en fasering van de aangetroffen structuren. Indien vindplaatsen uit meerdere duidelijk te onderscheiden archeologische tijdvakken aanwezig zijn worden deze apart besproken en geïllustreerd.*

De aangetroffen sporen dateren uit de Nieuwe tijd. De oude bouwvoor S6/S7 werd geïnterpreteerd als het restant van oud bouwland, akkerlaag en grasland zoals zichtbaar op de kaart van Hattinga en de kadastrale minuut en dateert uit de Nieuwe tijd. De dierbegraaving wordt gedateerd in de Nieuwe tijd

3. *Bespreek en illustreer de bodemopbouw en archeologische stratigrafie binnen het plangebied.*

Over de gehele onderzoekslocatie werd de bodem afgedekt door ophoogzand (S999) ten behoeve van betonverharding. Dit ophoogzand werd aangetroffen tussen ca. 0,00 en 0,20 meter beneden maaiveld (ca. 0,90- tot 1,10 meter-NAP voor het noordelijk deel van de onderzoekslocatie en tussen ca. 1,05- en 1,25 meter-NAP voor het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie).

In het noorden van de onderzoekslocatie bevond zich onder dit bouwzand nog een zeer dun laagje van de sub-recente bouwvoor (S1) die voor ca. 5 cm was bewaard (tussen ca. 0,20 en 0,25 meter beneden maaiveld; ca. 1,10- tot 1,15 meter-NAP).

Onder het ophoogzand bevond zich vervolgens een oude bouwvoor die in het noorden van de onderzoekslocatie bestond uit grijze, matig zandige klei (S6) en in het zuiden eerder uit grijs sterk siltig, zand (S7). Deze bouwvoor was ca. 25 cm dik. In het noorden van de onderzoekslocatie werd deze laag dus aangetroffen tussen ca. 0,25 en 0,50 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,15- en 1,40 meter-NAP) en in het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,20 en 0,45 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,25- en 1,50 meter-NAP).

Onder deze oude bouwvoor bevonden zich in het centrale en westelijke deel van de onderzoekslocatie afzettingen behorende tot het Laagpakket van Walcheren, dewelke duiden op een getijdenlandschap. Bovenaan bestonden deze afzettingen uit grijsblauw, matig zandige klei (S2); onderaan uit grijze klei die veel krimp-scheuren vertoonde (S3). Deze afzettingen werden in het noordwesten van de onderzoekslocatie aangetroffen tussen ca. 0,50 en 0,70 meter beneden maaiveld (ca. 1,40- en 1,60 meter-NAP) en in het zuidwesten van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,45 en 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,50- en 1,80 meter-NAP). In het oosten van de onderzoekslocatie bleef de maximale ontgravingsdiepte beperkt tot het sub-recente bouwzand S999.

Vervolgens werd in het westen van de onderzoekslocatie, op de overgang van het Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen Laagpakket een ca. 5 cm dik, donkerbruin, afdekkend kleilaagje (S4)

aangetroffen, in het noordwesten tussen ca. 0,70 en 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,60- tot 1,65 meter-NAP) en in het zuidwesten van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,75 en 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,80- en 1,85 meter-NAP). Onder dit afdekkend kleilaagje werd het Hollandveen Laagpakket (S5) aangetroffen. Het Hollandveen was bovenaan donkerbruin veraard en onderaan roodbruin amorf, met insluitsels van houtresten. Dit Hollandveenlaagpakket werd dus in het noorden aangetroffen vanaf ca. 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuidwesten vanaf 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,85 meter-NAP) tot de maximale ontgravingsdiepte van ca. 2,40 meter-NAP.

4. *Zijn aan de noordzijde van het plangebied sporen of structuren aangetroffen die in verband kunnen worden gebracht met een afwateringskanaal van de Korenmolen? Bespreek en illustreer middels foto en/of tekening.*

Aangezien de archeologische begeleiding van de sloop van de bebouwing en erfverharding aan de noordzijde van het plangebied (onderzoeksgebied fase 2) is komen te vervallen door de verkoop van de grond aan een nieuwe eigenaar, kunnen er geen uitspraken worden gedaan over de al dan niet aanwezigheid van een afwateringskanaal van de Korenmolen.

5. *Zijn aan de zuidzijde van het plangebied sporen en/of structuren aangetroffen die in verband kunnen worden gebracht met bebouwing en/of infrastructuur uit de Late Middeleeuwen/ Nieuwe tijd? Bespreek en illustreer middels foto en/of tekening.*

Aan de zuidzijde van het plangebied zijn geen sporen en/of structuren aangetroffen die in verband kunnen worden gebracht met bebouwing en/of infrastructuur uit de Late Middeleeuwen/ Nieuwe tijd. In het onderzoeksgebied werd enkel een oude bouwvoor aangetroffen, dewelke werd geïnterpreteerd als het restant van oud bouwland, akkerlaag en grasland zoals zichtbaar op de kaart van Hattinga en de kadastrale minuut. Tevens werd een dierbegrafing aangetroffen in het zuiden van het plangebied. Zowel in de Late Middeleeuwen als in de Nieuwe tijd was het niet ongebruikelijk door ziekte of ouderdom overleden dieren op het boerenerf of in het weiland te begraven.

6. *Zijn op het niveau van het Hollandveen Laagpakket archeologische resten aangetroffen die dateren uit de Late IJzertijd/ Romeinse Tijd? Bespreek en illustreer middels foto en/of tekening.*

Op het niveau van het Hollandveen Laagpakket zijn geen archeologische resten aangetroffen die dateren uit de Late IJzertijd/ Romeinse Tijd.

7. *Bespreek de aangetroffen structuren in relatie tot de bekende historische informatie en oud kaartmateriaal.*

De oude bouwvoor S6/S7 werd geïnterpreteerd als het restant van oud bouwland, akkerlaag en grasland zoals zichtbaar op de kaart van Hattinga en de kadastrale minuut.

8. *Bespreek de gaafheid van de onderscheiden vindplaats(en) en de conserveringstoestand van metaal, organisch en ecologisch materiaal; de laatsten conform de conserveringsklassen in de vigerende KNA c.q. de in de beroepsgroep gehanteerde methoden.*

Tijdens de archeologische begeleiding werd geen metaal noch ecologisch materiaal aangetroffen. Hierover kunnen dus geen uitspraken worden gedaan. De vindplaats is niet gaaf bewaard. Onder het sub-recente bouwzand bevond zich over het overgrote deel van de onderzoekslocatie een oude bouwvoor. In het centrale deel van de onderzoekslocatie was de ondergrond verstoord tot in het Hollandveen Laagpakket aangezien zich hier twee bodemplaten boven elkaar bevonden. In het oosten van de onderzoekslocatie werd enkel ontgraven tot het sub-recente bouwzand waardoor geen

uitspraken kunnen worden gedaan over de diepere bodemlagen. In het westen van de onderzoekslocatie was het eronderliggende Hollandveen Laagpakket intact in de bodem aanwezig.

9. *Zijn binnen het onderzoeksgebied behoudenswaardige vindplaatsen aanwezig? Bespreek de waardering (conform waarderingstabel in de KNA) per onderscheiden vindplaats.*

In het onderzoeksgebied zijn geen behoudenswaardige vindplaatsen aanwezig. Voor de waardering van de vindplaatsen wordt verwezen naar Hoofdstuk 5 Waardering. Het is evenwel niet uitgesloten dat zich in de niet onderzochte delen van het onderzoeksgebied, op het niveau van het Laagpakket van Walcheren en het Hollandveen Laagpakket toch behoudenswaardige vindplaatsen bevinden die tijdens de uitvoeringsfase van de graaf- en inrichtingswerkzaamheden aan het licht komen. Voor dergelijke vondsten bestaat een wettelijke meldingsplicht ex. artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit 2016.

10. *Koppel de onderzoeksresultaten terug naar het vooronderzoek en het opgestelde archeologische verwachtingsmodel.*

Op basis van de onderzoeksresultaten blijft de lage verwachting op het aantreffen van vindplaatsen voor het Neolithicum en de Bronstijd, respectievelijk in de top van het Laagpakket van Wormer en de onderzijde van het Hollandveen Laagpakket behouden aangezien deze verwachting door de diepteligging van deze desbetreffende lagen, niet kon worden getoetst. De hoge verwachting voor de IJzertijd en Romeinse tijd werd slechts gedeeltelijk bevestigd. Hoewel er geen sporen noch vondsten daterend uit desbetreffende periodes werd aangetroffen, was het Hollandveen Laagpakket wel intact en veraard en afgedekt door een dun kleilaagje. De hoge verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd blijft voor het niet begeleide deel van het plangebied dus wel behouden. De middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd blijft behouden wegens het aantreffen van een oude bouwvoor. De verwachting op resten van bebouwing in de vorm van een herberg en op resten van een oude doorgaande weg werd niet bevestigd.

11. *Wat is het selectieadvies? Wordt vervolgonderzoek of andere maatregelen (fysiek behoud) binnen het onderzoeksgebied noodzakelijk geacht?*

Indien in de toekomst graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden die in het noord(oost)en van het plangebied dieper reiken dan ca. 0,75 meter beneden het toenmalige maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuid(oost)en dieper dan ca. 0,80 meter beneden het toenmalige maaiveld (ca. 1,85 meter-NAP), dan wordt archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen aangezien in de top van het Hollandveen Laagpakket nog sporen uit de IJzertijd en Romeinse tijd kunnen worden aangetroffen. De kans op het aantreffen van sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd wordt klein geacht aangezien over de bijna volledige onderzoekslocatie een oude bouwvoor werd aangetroffen die geïnterpreteerd werd als het restant van een oud bouwland/grasland.

Aangezien het terrein na de archeologische begeleiding werd opgehoogd en de toekomstige graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwbouw niet dieper zullen reiken dan ca. 0,40 meter beneden het toenmalige maaiveld, en zodoende de eventueel nog aanwezige archeologische niveaus in situ worden bewaard, wordt archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht.

5 Waardering

Binnen het plangebied is geen behoudenswaardige vindplaats aanwezig.

Het waarden van een vindplaats in overeenstemming met de KNA 4.0, bijlage IV Waarden van vindplaatsen, houdt in dat de kwaliteit van het bodemarchief wordt bepaald. Het vaststellen van de kwaliteit geschiedt op basis van belevingsaspecten, fysieke kwaliteit en inhoudelijke waarde. Aan elke waarde kunnen punten worden toegekend. De score loopt van 1 tot en met 3 (1 staat voor laag, 2 voor middelhoog en 3 voor hoog). Ook kan een criterium niet van toepassing zijn. In dat geval wordt er niet gescoord.

Bij de waarde 'beleving' wordt nagegaan of een vindplaats vanwege zijn belevingswaarde, op basis van zijn schoonheid of herinneringswaarde behoudenswaardig is.

Wanneer de fysieke kwaliteit meer dan vijf punten scoort wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt. Bij de fysieke waardebeoordeling van een vindplaats wordt getoetst op basis van 'gaafheid' en 'conservering'.

Bij de inhoudelijke criteria wordt de vindplaats gewaardeerd op wetenschappelijk belang. Deze wetenschappelijke waarde wordt gemeten aan de hand van zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde. Zo kunnen vindplaatsen die middelmatig tot laag scoren op fysieke kwaliteit toch behoudenswaardig zijn op basis van hun grote inhoudelijke belang wanneer zij zeven punten of meer scoren. Bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering wordt vervolgens nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan kan een voorstel worden gedaan om de vindplaats als behoudenswaardig aan te merken.

Nieuwe tijd vindplaats (cultuurlaag S6/7 en dierbegroaving S10)

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	Niet van toepassing		
	Herinneringswaarde	Niet van toepassing		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde		2	
	Representativiteit	Niet van toepassing		

Een **waardering op basis van belevingsaspecten** levert geen score op. Het criterium 'schoonheid' is niet van toepassing, omdat er geen sprake is van een zichtbaar landschapselement. Ook het belevingsaspect 'herinneringswaarde' is niet relevant omdat er geen directe relatie is met een historische gebeurtenis. De locatie speelt geen rol in een beleving van het landschap en er is geen sprake van een sage of legende waarin deze locatie een rol speelt.

Een **waardering op basis van fysieke criteria** levert een totaalscore van 4 punten op. De 'gaafheid' van de vindplaats wordt als middelhoog beschouwd (2 punten). Over de bijna gehele onderzoekslocatie werd een oude bouwvoor S6/S7 daterend uit de Nieuwe tijd aangetroffen, die

geïnterpreteerd werd als het restant van oud bouwland/grasland. In deze laag werden amper vondsten aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen die erop zouden kunnen wijzen dat in de onmiddellijke omgeving van het onderzoek is gewoond, een weg aanwezig was of een herberg heeft gestaan. Op het aspect conservering wordt middelhoog gescoord. Binnen het onderzoeksgebied werd geen metaal en ecologisch materiaal aangetroffen. Het aangetroffen dierlijk botmateriaal is goed bewaard. Gezien de anaërobe ondergrond die bestaat uit zwak zandige klei en sterk siltig zand is er wel een groot potentieel voor het goed conserveren van organisch en ecologisch materiaal en metaal.

Op basis van de vier punten wordt de vindplaats als niet-behoudenswaardig aangemerkt. Vandaar dat is gekeken naar het wetenschappelijk belang.

Een **waardering op basis van inhoudelijke criteria** levert een totaalscore van 4 punten op. De 'zeldzaamheid en informatiewaarde' van de vindplaats worden laag gewaardeerd (elk 1 punt), de ensemblewaarde middelhoog (2 punten). Op de onderzoekslocatie werd een oude bouwvoor en dierbegraving aangetroffen. Inhoudelijk levert dit weinig waarde op. Het is niet ongebruikelijk dat zowel in de Late Middeleeuwen als in de Nieuwe tijd door ziekte of ouderdom overleden dieren op het boerenerf of in het weiland werden begraven. Juist door het feit beide sporen uit dezelfde periode werden aangetroffen, spreken we van een ensemble. Zodoende kan aan de inhoudelijke kwaliteit vier punten worden toegekend, niet genoeg om de vindplaats als behoudenswaardig te waarderen. Het criterium 'representativiteit' is van belang wanneer duurzaam behoud van de vindplaats kan gerealiseerd worden en de eerste drie criteria laag scoren. Het criterium 'representativiteit' is hier niet van toepassing.

Op basis van de waarderingstabel uit KNA 4.0 kan de vindplaats als niet behoudenswaardig worden beschouwd.

6 Conclusie en advies

6.1 Conclusie

Voor het plangebied gold een lage verwachting op het aantreffen van vindplaatsen uit het Neolithicum en de Bronstijd. Voor de IJzertijd en Romeinse Tijd gold een hoge verwachting gezien de veentop was veraard. Voor de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gold een middelhoge verwachting op het aantreffen van vindplaatsen. In de top van het Laagpakket van Walcheren werd immers een vegetatiehorizont vastgesteld. Aan de noordzijde van het plangebied konden tevens resten van een afwateringskanaal van de Korenmolen worden aangetroffen. Het uiterst zuidoostelijke deel van het plangebied was gelegen op een kruising van twee doorgaande wegen, waarlangs gebouwen konden hebben gestaan.

Tijdens de archeologische begeleiding werd binnen het onderzoeksgebied een oude bouwvoor S6/S7 daterend uit de Nieuwe tijd aangetroffen. Deze bouwvoor was ca. 25 cm dik. In het noordelijk deel van de onderzoekslocatie werd deze aangetroffen tussen ca. 0,25 en 0,50 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,15- en 1,40 meter-NAP) en in het zuid(west)elijk deel van de onderzoekslocatie tussen ca. 0,20 en 0,45 meter beneden maaiveld (tussen ca. 1,25- en 1,50 meter-NAP). Deze oude bouwvoor werd geïnterpreteerd als het restant van oud bouwland, akkerlaag en grasland zoals zichtbaar op de kaart van Hattinga en de kadastrale minuut. In en onder deze oude bouwvoor werden buiten twee drainagegreppels S8 en S9 en een dierbegraving van een varken S10, alle drie daterend uit de Nieuwe tijd, geen andere sporen noch vondsten aangetroffen. Het eronderliggende Hollandveen Laagpakket dat in het noord(west)en werd aangetroffen vanaf ca. 0,75 meter beneden maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuid(west)en vanaf ca. 0,80 meter beneden maaiveld (ca. 1,85 meter-NAP) was veraard. Op dit niveau werden evenwel geen sporen noch vondsten aangetroffen.

De lage verwachting op het aantreffen van vindplaatsen voor het Neolithicum en de Bronstijd, respectievelijk in de top van het Laagpakket van Wormer en de onderzijde van het Hollandveen Laagpakket behouden aangezien deze verwachting door de diepteligging van deze desbetreffende lagen, niet kon worden getoetst. De hoge verwachting voor de IJzertijd en Romeinse tijd werd slechts gedeeltelijk bevestigd. Hoewel er geen sporen noch vondsten daterend uit desbetreffende periodes werd aangetroffen, was het Hollandveen Laagpakket wel intact en veraard en afgedekt door een dun kleilaagje. De hoge verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd blijft voor het niet begeleide deel van het plangebied dus wel behouden. De middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd blijft behouden wegens het aantreffen van een oude bouwvoor. De verwachting op resten van bebouwing in de vorm van een herberg en op resten van een oude doorgaande weg werd niet bevestigd.

6.2 Advies

Indien in de toekomst graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden die in het noord(oost)en van het plangebied dieper reiken dan ca. 0,75 meter beneden het toenmalige maaiveld (ca. 1,65 meter-NAP) en in het zuid(oost)en dieper dan ca. 0,80 meter beneden het toenmalige maaiveld (ca. 1,85 meter-

NAP), dan wordt archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen aangezien in de top van het Hollandveen Laagpakket nog sporen uit de IJzertijd en Romeinse tijd kunnen worden aangetroffen. De kans op het aantreffen van sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd wordt klein geacht aangezien over de bijna volledige onderzoekslocatie een oude bouwvoor werd aangetroffen. Aangezien het terrein na de archeologische begeleiding werd opgehoogd en de toekomstige graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwbouw niet dieper zullen reiken dan ca. 0,40 meter beneden het toenmalige maaiveld, en zodoende de eventueel nog aanwezige archeologische niveaus in situ worden bewaard, **wordt archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht** (afbeelding 6).

Afbeelding 6 Advieskaart

Bronnen

Literatuur

BAG-viewer, 2016. Basisregistratie Adressen en Gebouwen, <http://bagviewer.geodan.nl>.

Bazen, M.A., 1987. Bodemkaart van Nederland Schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen 48 oost Middelburg en 49 West Bergen op Zoom. Stiboka, Wageningen.

Bergman, W.A., 2017. Gemeente Tholen, Plangebied Paasdijkweg/Lageweg te Poortvliet. Inventariserend Veldonderzoek (verkennde boringen) BAAC rapport V-16.0113.2, 's-Hertogenbosch.

Berkel van, G. en K. Samplonius, 2006. Nederlandse plaatsnamen herkomst en historie, Utrecht.

Coppens, E., 2018, Programma van Eisen Poortvliet, Paasdijkweg – Lageweg. Landbodems: Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven – variant Archeologische Begeleiding. Definitieve versie 16 april 2018, Zaamslag.

Cultuurhistorische HoofdStructuur (CHS) Zeeland, 2016:
<http://zldags.zeeland.nl/geoweb/geowebinternet/web/Viewer.aspx?Site=CHS#>.

Deeben, J., Drenth, E., van Oorsouw, M-F., & Verhart, L., 2005. De Steentijd van Nederland (Archeologie 11/12), Stichting Archeologie, Zutphen.

Depuydt, S., 2018, Plan van Aanpak: Poortvliet Paasdijkweg-Lageweg. Gemeente Tholen. Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven– variant Archeologische Begeleiding, Zaamslag (niet gepubliceerd).

Gemeentearchief Tholen, historische bouwdoSSIers verkregen via mevr. A. Kuiper op 12 mei 2016.

Kalisvaart, C.C., 2016. Gemeente Tholen, Plangebied Paasdijkweg/Lageweg te Poortvliet. Archeologisch Bureauonderzoek. BAAC rapport V-16.0113, 's-Hertogenbosch.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), 2016. versie 4.0, Stichting Infrastructuur en Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.

NOoA: <http://noaa.rce.rnatoolset.net/Viewer/#/search>

Provinciaal Blad van Zeeland, nr 3112, 2017. Besluit van gedeputeerde staten van Zeeland van 11 juli 2017, houdende aanwijzingregeling aanvullende richtlijnen voor archeologisch onderzoek in de provincie Zeeland.

Provinciale Richtlijnen Zeeland: <http://www.scez.nl/1/archeologie/27/archeologiebeleid/34/provincie>

Provincie Zeeland, 2017. Wie wat bewaart, die heeft wat. Provinciale Onderzoeksagenda Archeologie Zeeland 2017-2020. Middelburg.

Topotijdreis, 2016. Over 200 jaar topografie, <http://www.topotijdreis.nl>.

Websites

NOoA: <http://www.noaa.nl/>

www.zeeuwsarchief.nl

Verklarende Woordenlijst

Afkortingen

AB	Archeologische Begeleiding
AD	Anno Domini; na Christus
AMK	Archeologische Monumentenkaart
ARCHIS	ARChologisch Informatie Systeem Archis 2
BP	before present (voor heden); C14 jaren; het nulpunt 'heden' is hierbij volgens internationale afspraak gesteld op 1950 (n.Chr.); de werkelijke kalender- of zonnejaren (gekalibreerde C14-jaren) zijn weergegeven in jaren v.Chr. en n.Chr.
BC	before Christ; voor Chr.
C14	koolstof 14, isotoop van het normale koolstof 12; radioactief element dat voor dateringsmethoden gebruikt wordt.
IKAW	Indicatieve Kaart Archeologische Waarden
IvOb	Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen
IvOp	Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
NAP	Nieuw Amsterdams Peil
ROB	Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
RGD	Rijks Geologische Dienst (tegenwoordig onderdeel van TNO-NITG Bodem)
SCEZ	Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
StiBoKa	Stichting Bodem Kartering (tegenwoordig onderdeel van Alterra Wageningen)

Woordenlijst

antropogeen	door menselijk handelen
C14 datering	bepaling van het gehalte aan radioactieve koolstof (C14) van organisch materiaal (hout, houtskool, schelpen, etc.) waaruit de ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren voor 1950 na Chr.
differentiële klink	verschijnsel waarbij relatief hoog of laag liggende gebieden door geologische of fysische processen laag of hoog (andersom) komen te liggen. Ook wel omgekeerde klink of reliëfinversie genoemd
erosie	verzamelnaam voor processen die het aardoppervlak aantasten en los materiaal afvoeren. Dit vindt voornamelijk plaats door wind, ijs en stromend water
ex situ	bewaard gebleven op een andere dan de oorspronkelijke plaats. Dit met name met betrekking tot verstoorde archeologische sporen en vondsten
fluviaal	onder invloed van een rivier
geul	rivier- of kreekbedding
gyttja	organische afzetting, bestaande uit fijn verdeelde afgestorven plantenresten, in stilstaand water bezonken
Hollandveen	alle veenpakketten die gedurende het Holoceen zijn ontstaan met uitzondering van het basisveen. De definitie van 'Hollandveen' betreft dus in feite bijna alle veenpakketten die gedurende de afgelopen 8000 jaar zijn ontstaan
Holoceen	jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: circa 9000 jaar v. Chr. tot heden)
in situ	bewaard gebleven op de oorspronkelijke plaats. Dit met name met betrekking tot onverstoorte archeologische sporen en vondsten
klink	maaiveldval van veen- en kleigronden door ontwatering, oxidatie van organisch materiaal en krimp
marien	het milieu waar sedimentatie plaatsvindt die direct wordt beïnvloed door de zee
meanderen	zich bochtig door het landschap slingeren (van waterlopen)
moertering	veenaufgraving, hoofdzakelijk ten behoeve van zoutwinning en de winning van brandstof (turf)
oxidatie(traag)	verbrandingsproces van organisch materiaal in reactie met zuurstof

perimarien	het milieu, waarin de sedimentatie wordt beïnvloed door de zee (via het rivier- en kreekstelsel), maar waar mariene afzettingen van betekenis ontbreken
Pleistoceen	geologisch tijdperk dat ongeveer 2 miljoen jaar geleden begon. De tijd van de IJstijden, maar ook van gematigd warme perioden. Het Pleistoceen eindigt met het begin van het Holoceen
pollenanalyse	statistische studie van stuifmeelkwarts en sporen, die in sedimenten gevonden worden. Doel is onder meer milieureconstructie
regressiefase	periode waarin de zee-invloed afneemt (als gevolg van een daling van de zeespiegel of als gevolg van sluiting van strandwallencomplex) na een transgressiefase
sediment	afzetting gevormd door bezinksel of neerslag
site	een plaats waar in het verleden menselijke activiteiten hebben plaatsgevonden.
Tertiair	geologische periode van 65-2 miljoen jaar geleden, waarin zich de belangrijkste ontwikkelingen van de zoogdieren voordeden.
transgressiefase	fase waarin de invloed van de zee zich in het binnenland uitbreidt (als gevolg van stijging van de zeespiegel of als gevolg van erosie van het strandwallencomplex)
verlandingsklei	klei die aan het einde van een transgressiefase wordt afgezet
vindplaats	een ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt (monument, type monument, aard archeologische waarde, archeologische indicatie).
vondst	alle soorten mobilia: roerende of roerend geraakte onderdelen van onroerende goederen afkomstig van archeologisch veldwerk of uit bestaande collecties.
Weichselien	geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte) ca. 120.000-10.000 jaar geleden.

Tijdstabel Holoceen

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren voor heden	Geologische perioden		Pollen zones	Archeologische perioden
-1950	0	Laat	Subatlanticum	Vb2	Moderne tijd
-1500	-500				Laat
-1000	-1000			Vb1	Middeleeuwen
-500	-1500				Vroeg
0	-2000			Va	Romeinse tijd
-500	-2500				Laat
-1000	-3000				IJzertijd
-1500	-3500			IVb	Midden
-2000	-4000				Vroeg
-2500	-4500	Midden	Subboreaal	IVa	Laat
-3000	-5000				Midden
-3500	-5500			III	Vroeg
-4000	-6000				Laat
-4500	-6500			II	Midden
-5000	-7000				Vroeg
-5500	-7500			I	Laat
-6000	-8000				Midden
-6500	-8500			LW II	Vroeg
-7000	-9000				Laat
-7500	-9500	Vroeg	Boreaal	LW II	Midden
-8000	-10000				Vroeg
-8500	-10500				Laat
-9000	-11000	Pleistoceen	Laat-Glaciaal	LW I	Laat-Paleolithicum
-9500	-11500				
-10000	-12000				

Bron: Deeben J., E. Drenth, MF. Van Oorsouw en L. Verhart; 2005.

Bijlage 1 Velddata

Fotolijst

Foto	Fototype	Oriëntatie	Datum	Fotograaf	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Opmerking
1	Vlak	Zuid	18-4-2018	S. Depuydt	1	2				
2	Profiel	Oost	18-4-2018	S. Depuydt	1	101				
3	Profiel	Oost	18-4-2018	S. Depuydt	1	102				
4	Profiel	Oost	18-4-2018	S. Depuydt	1	103				
5	Profiel	Oost	18-4-2018	S. Depuydt	1	104				
6	Profiel	Oost	18-4-2018	S. Depuydt	1	105				
7	Vlak	West	20-4-2018	S. Depuydt	2	1				
8	Vlak	West	20-4-2018	S. Depuydt	1	2				
9	Profiel	Noord	20-4-2018	S. Depuydt	1	108				
10	Profiel	Noord	20-4-2018	S. Depuydt	1	107				
11	Profiel	Noord	20-4-2018	S. Depuydt	1	106				
12	Vlak	Zuid	24-4-2018	S. Depuydt	3	2				
13	Profiel	West	24-4-2018	S. Depuydt	3	301				
14	Profiel	West	24-4-2018	S. Depuydt	3	302				
15	Vlak	West	2-5-2018	S. Depuydt	4	2				
16	Vlak	Noord	2-5-2018	S. Depuydt	4	2		8		
17	Vlak	Noord	2-5-2018	S. Depuydt	4	2		9		
18	Vlak	Noord	2-5-2018	S. Depuydt	4	2		10		
19	Profiel	Noord	2-5-2018	S. Depuydt	4	401		10		
20	Profiel	Zuid	2-5-2018	S. Depuydt	4	402		8		
21	Profiel	Zuid	2-5-2018	S. Depuydt	4	403		9		

Puttenlijst

Put	Vlak	Type	Aanlegdatum	Opmerking
1	1	Vlak	18-4-2018	
1	2	Vlak	18-4-2018	
1	101	Profiel	18-4-2018	
1	102	Profiel	18-4-2018	
1	103	Profiel	18-4-2018	
1	104	Profiel	18-4-2018	
1	105	Profiel	18-4-2018	
1	106	Profiel	20-4-2018	
1	107	Profiel	20-4-2018	
1	108	Profiel	20-4-2018	
2	1	Vlak	20-4-2018	
3	2	Vlak	24-4-2018	
3	301	Profiel	24-4-2018	
3	302	Profiel	24-4-2018	
4	2	Vlak	2-5-2018	
4	401	Profiel	2-5-2018	
4	402	Profiel	2-5-2018	
4	403	Profiel	2-5-2018	

Tekeningenlijst

Tekening	Tekeningtype	Schaal	Datum	Tekenaar	Formaat	Papiersoort	Opmerking
1	Profiel	1/20	18-4-2018	S. Depuydt	A3	Polyester	Tem put 4

Vondstenlijst

Vondst	Put	Vlak	Vak	Spoor	Vulling	Verzamelwijze	Materiaaltype	Opmerking
1	1	107		6		Aanleg profiel	KER - Aardewerk	
2	1	106		2		Aanleg profiel	KER - Aardewerk	

3	4	2		10		Afwerken	ODX - Dierlijk Materiaal	
---	---	---	--	----	--	----------	--------------------------	--

Sporenlijst

Spoor	Put	Vlak	Spoortype	Beginperiode	Eindperiode	Structuur	Relatie	Opmerking
1	2	1	LG-Cultuurlaag					
2	1	2	GEO-Walcheren					
3	1	2	GEO-Walcheren					
4	1	2	GEO-Walcheren					
5	1	2	GEO-Hollandveen					
6	1	2	LG-Cultuurlaag					
7	1	2	GEO-Walcheren					
8	4	2	GL-Greppel					Drainage keramische buisjes
9	4	2	GL-Greppel					Drainage keramische buisjes
10	4	2	GF-Dier					

Vullingenlijst grondsporen

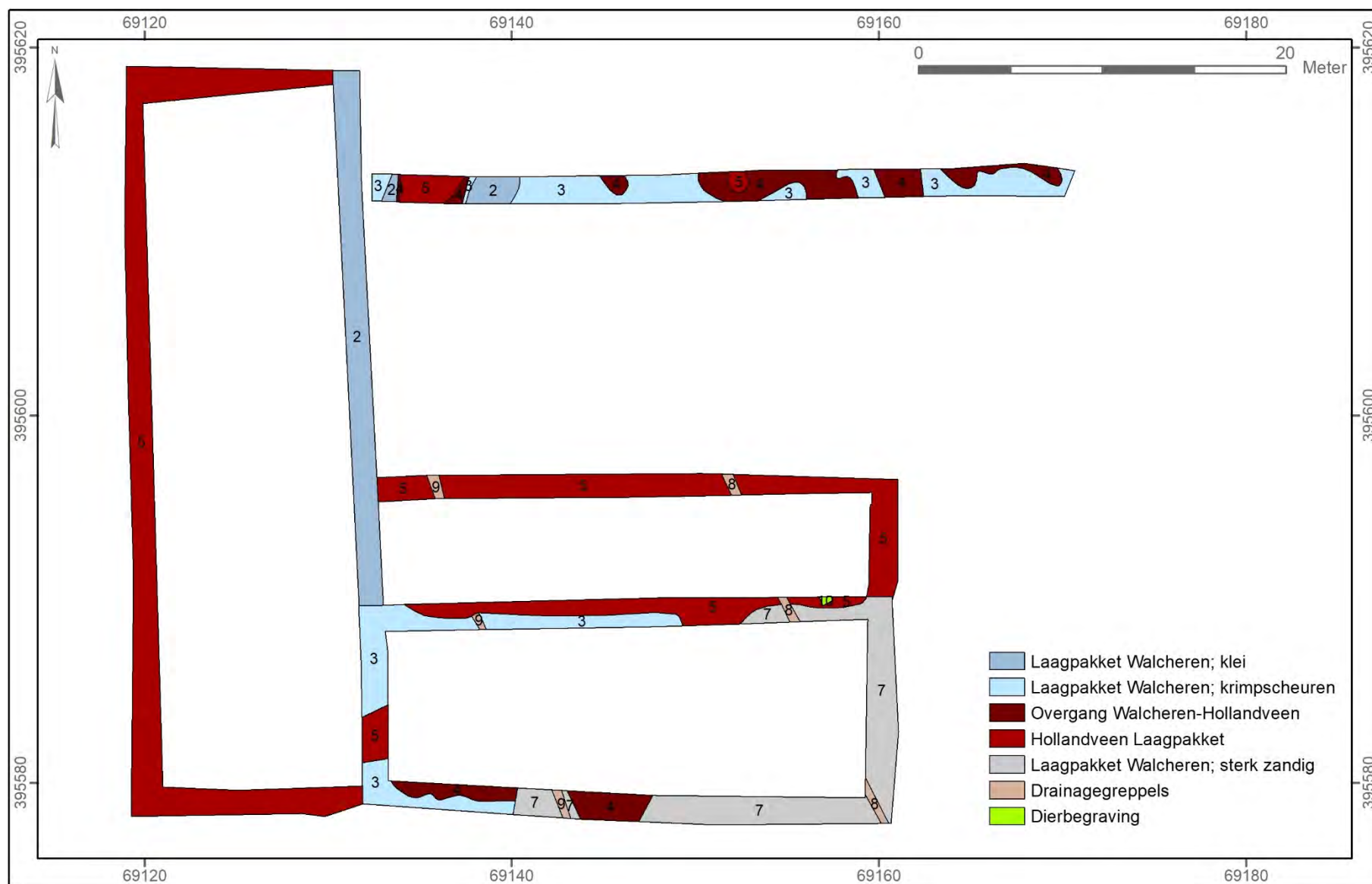
Spoor	Vulling	Waarneming	Vorm	Vulling type	Grondsoort	Bijmengsel	Tint	Bijkleur	Hoofdkleur	Vlekken	Nieuwvorming	Indicatoren	Opmerking
1	1	Vlak	Onregelmatig	Natuurlijk	Klei, zwak zandig		Donker		Grijs				Bouwvoor
2	1	Profiel		Natuurlijk	Klei, matig zandig				Blauw				Komafzettingen Walcheren
3	1	Profiel		Natuurlijk	Klei, zwak siltig		Donker		Grijs	Krimpscheuren gevuld met ijzer en zout			Komafzettingen Walcheren

Opmerking	Indicatoren	Nieuwvorming	Vlekken	Hoofdkleur	Bijkleur	Tint	Bijmengsel	Grondsoort	Vulling type	Vorm	Waarneming	Vulling	Spoor
Overgang naar Hollandveen					Grijs	Bruin	Donker		Klei, zwak siltig	Natuurlijk		1	4
Veraard					Zwart	Bruin	Donker		Veen, mineraalarm	Natuurlijk		1	5
Lp Walcheren					Grijs		Donker		Klei, zwak zandig	Natuurlijk		1	6
Lp Walcheren					Grijs		Licht		Zand, sterk siltig	Natuurlijk		1	7
Drainage buisjes keramiek				Veenbrokken	Grijs	Bruin			Zand, kleiig	Matig humeus	Lineair	1	8
Drainage buisjes keramiek				Veenbrokken	Grijs	Bruin			Zand, kleiig	Matig humeus	Lineair	1	9
Dierlijk bot, olieervuiling					Zwart		Donker		Klei, matig zandig	Secundair	Rechthoekig	1	10

Bijlage 2 Vlaktekeningen

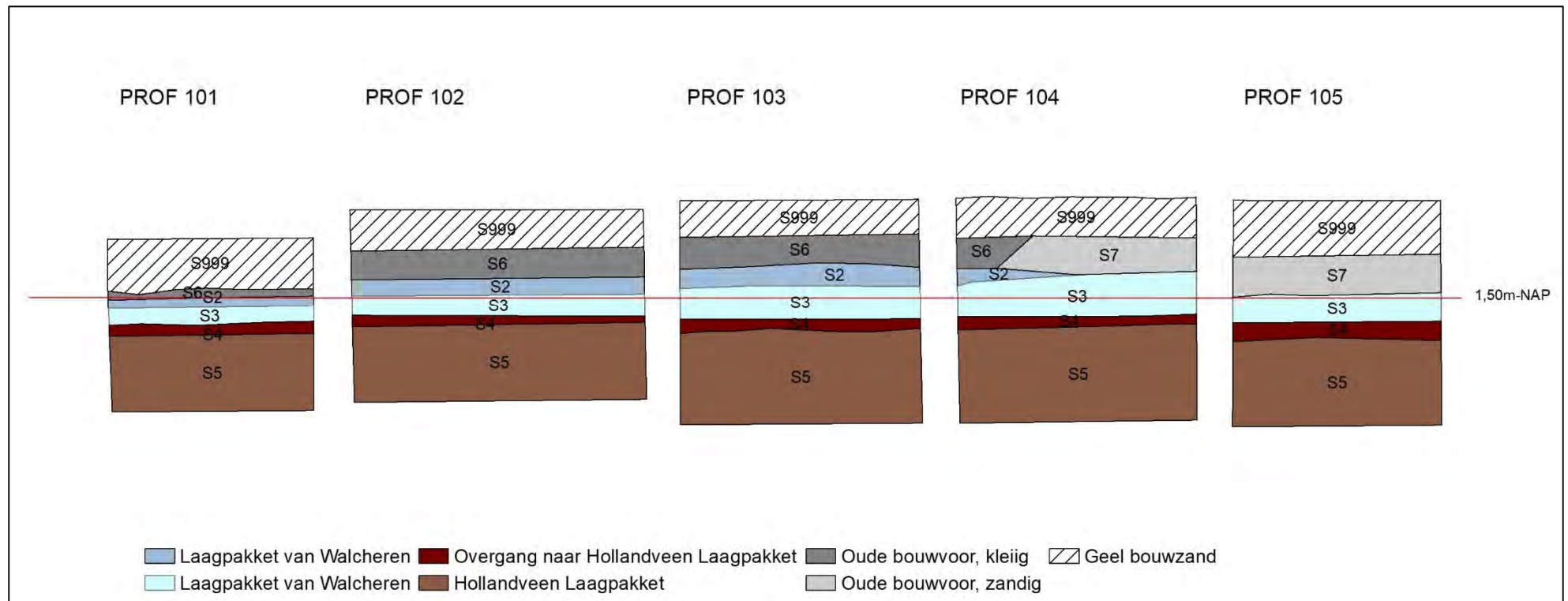

Vlak 1, schaal 1:500

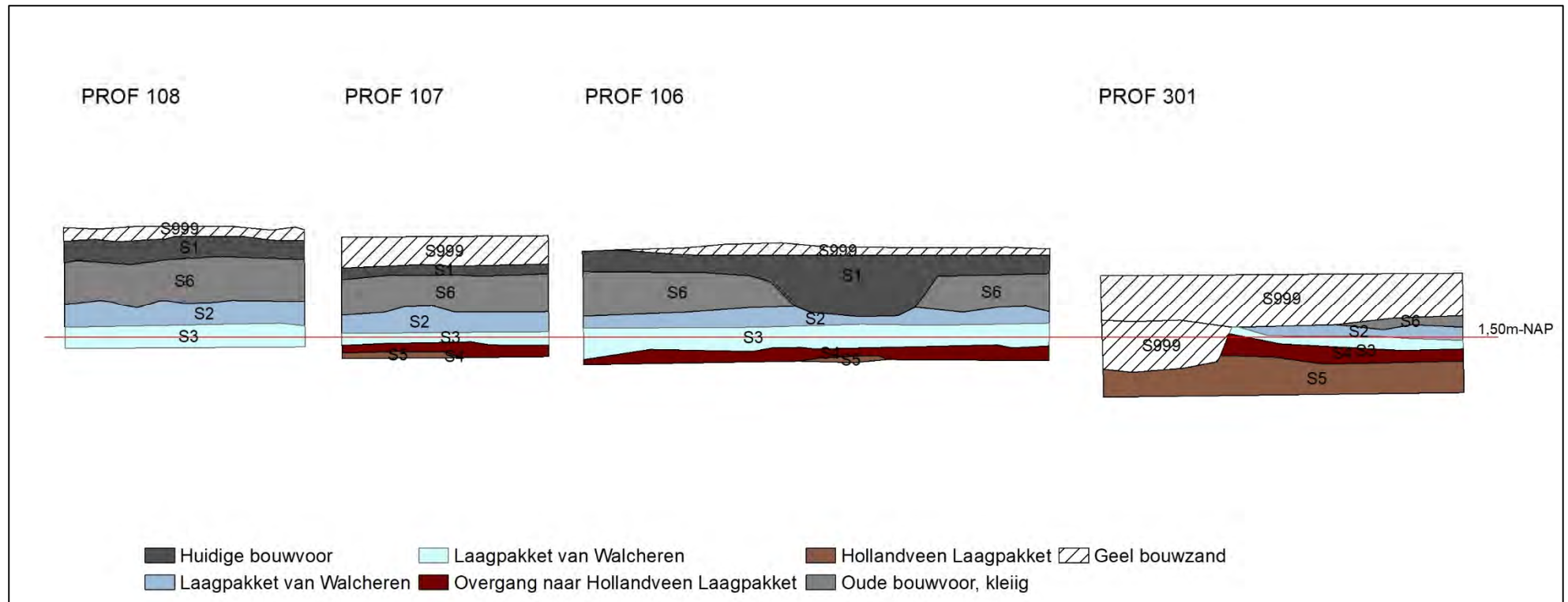

Vlak 2, schaal 1:300

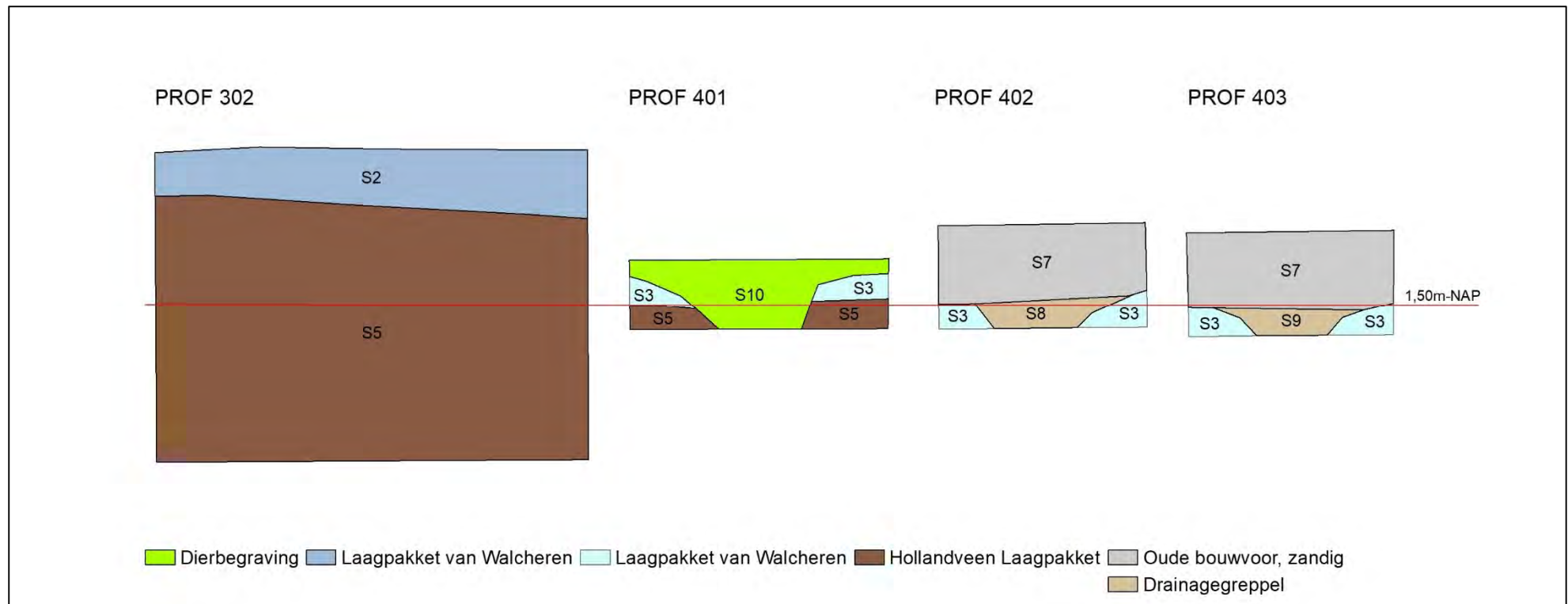
Bijlage 3 Profieltekeningen

Profielen. Schaal 1:35.

Profielen. Schaal 1:35.

Profielen. Schaal 1:35

Bijlage 4 Tabellen deelspecialistisch onderzoek

Quickscantabel aardewerk

Analyseren	Fotograferen	Tekenen	Conserveren	Deselecteren	Opmerking	Exposabel	Archeologisch Compleet	Eind periode	Begin periode	Artefact type	Materiaalttype Specifiek	Conserverings graad	Gewicht in gram	Aantal individuen	Aantal	Vondst
nee	nee	nee	nee	nee	Inwendig volledig spaarzaam geglazuurd	nee	nee	NTC	LMEB	XXX	Roodbakkend Aardewerk	Slecht	6	1	1	1
nee	nee	nee	nee	nee	Volledig verweerd.	nee	nee	NTC	LMEB	XXX	Roodbakkend Aardewerk	Slecht	6	2	2	2

Quickscantabel dierlijk botmateriaal

Analyseren	Fotograferen	Tekenen	Conserveren	Deselecteren	Opmerking	Archeologisch Compleet	Eindperiode	Beginperiode	Materiaalttype Specifiek	Conserverings graad	Gewicht in gram	Aantal individuen	Aantal	Vondst
nee	nee	nee	nee	nee	1 wervel (31gr, 2 ribben (44gr), 1 scheen- en kuitbeen (228gr), 14 middenvoetbeentjes en kootjes (228gr)	nee			Bot: Varken	Goed	550	1	20	3

